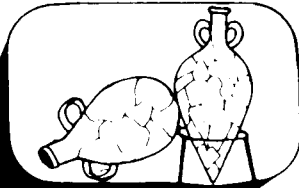

חדשות מן העבר

ליקט והביא לדפוס: שלמה דורי, מוזיאון וארכיון הרפת, יפעת

עדרי הבקר לחלב במלחמת הקוממיות

"עם עלות השחר, אור ליום ה' החל הדבר... את כל כוחו ומלוא ציודו הכבד הטיל האויב למערכה. מעלות השחר ועד לפנות ערב לא פסקו רעמי התותחים והדי התפוצצויות הפגזים אף לרגע. גם מן האויר הטילו כל אותן שעות פצצות בלי הרף. כל שטח החצר זרוע פגזים וכדורים מכל הסוגים והמינים. מן הנמנע היה לעבור בחצר אפילו בזחילה על ארבע. כל פינות החצר היו אחוזות להבות, חדר האוכל בער...

היום, 40 שנה מאז הקמת המדינה ומפרוץ מלחמת הקוממיות, מן הראוי לסקור מה קרה לענף שלנו בימים הגורליים ההם. אין כעדות ישירה של משתתפי האירועים. לכן, כפתיחה לסקירה זו אביא את רשימתו של חבר דגניה ב' (מישה ד.), כפי שהתפרסמה בעלון האזורי של עמק הירדן "הבוקר" מס' 10-11, אוקטובר 1949. הקטע הינו תיאור המצב בראשית מאי 1948 בדגניה ב'.

הרפת של קב' נגבה אחרי הסרת המצור ע"י הצבא המצרי. בתמונה הח' משה קויפמן ז"ל, ממקימי הרפת בנגבה.

אבידות כתוצאה	
מפינוי העדרים	500 ראש
גנבות	300 ראש
חיסול מוגבר עקב קשיי	
עבודה, הספקה ופציעה	1,000 ראש
ס"ה אבידות	3,500 ראש
(ז"א כ" 10% מכלל העדר – ש.ד.)	

אזור ירושלים נפגע קשה יותר מאשר האזורים האחרים. מעדר הולנדי מפואר של 1,000-1,100 ראשים, שטופח בעבודת נמלים של עשרות בשנים, שרדו בס"ה 300 ראשים. העדרים של מושב עטרות ושל קיבוץ רמת-רחל, שנשמדו כליל, היו בין הטובים בארץ כולה. ייצור החלב באזור זה היה בחודש יוני 1947 כ" 146,000 ליטר. בעקבות האירועים הוא ירד ביוני 1948 ל" 18,000 ליטר בלבד.

האזור השני שנפגע קשה היה עמק הירדן. באזור זה נפסדו 400-450 ראשי בקר. אזורי הדרום והנגב סבלו קשה עקב המצור הממושך ופגיעות פעולות האויב הישירות, בסך הכל כ" 300 אבידות. ביתר אזורי הארץ היו פגיעות המלחמה ברובן בלתי ישירות.

בהקף הארצי נוצר גרעון בייצור חלב של 16 מיליון ליטר. ענף הבקר, שסיפק 120-130 ליטר חלב לנפש, יכל בקושי לספק 70-80 ליטר לנפש לשנה.

הסקירה כוללת תוכניות לשיקום הענף – עזרה הדדית, ייבוא בקר מהולנד, רכישה (לא צויין כיצד) של 100 ראשים בקר סורי, קניית עגלות מחלבנים עירוניים. הפעולות האלה היו כה נמרצות, עד שכבר ביולי 1949 הגיע העדר הישראלי כמעט למצבו כפי שהיה באוקטובר ומנה 35,818 ראש, בתוכם כ" 20,000 פרות.

בשוך הסערה, בשעות בין הערביים, הלכנו כולנו כאחד, למרות העייפות הכבדה שירדה עלינו, לראות מה אירע לפרותינו. כשהתקרבו לסביבת הרפתות נתגלתה לעינינו תמונה איומה ומזעזעת. שדה קטל עצום מלא על גדותיו גופות מרוטשות ומרוסקות וחרוכות וביניהן רק מתי מספר, שניצלו בדרך נס. כך נסתם הגולל על ענף זה – פרי יצירה ועמל, כך הלכה לטמיון עבודת נמלים של קרוב לשלוש עשרות בשנים. לפי דו"ח מנחם שגב (שטיגלברג) על משקי עמק הירדן שנפגעו בקרבות נמסר: "מעדר של דגניה ב', אשר מנה 235 ראש, מהן – 137 פרות, עם תנובה ממוצעת של למעלה מ" 4,500 ליטר חלב ו" 3.7% שומן, נשארו 82 ראשים, מהן 22 פרות ובין אלה כמה פצועות קשה, שנשחטו כעבור זמן מה".

עד כאן הסקירה של מישא ר. מדגניה ב'. הרשימה היא אופיינית למה שקרה בעוד מקומות רבים בארץ – בעמק הירדן, בבית שאן, בנגב ובסביבות ירושלים. לפי מפקד המחלקה לסטטיסטיקה של הסוכנות מה" 1.10.1947 (ז"א לפני פרוץ הקרבות) היו בעדר במשק היהודי:

פרות	21,082
מבכירות	4,914
עגלות	9,601
פרים	329
עגלים לגידול	54

בס"ה ראשי בקר 35,980

על האבידות כותב אוריאל לוי ב"הבוקר" שאפשר להעריך, שהאבידות בתקופת המלחמה התחלקו כדלקמן:

אבידות ישירות	
מפעולות האויב	1,700 ראש